

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового
інституту

«Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

28 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

(шифр і назва)

спеціальність С 3 «Міжнародні відносини»

(шифр і назва)

освітня програма «Міжнародні відносини»

(шифр і назва)

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни обов'язкова

інститут ІНІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

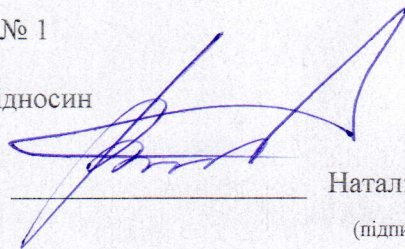
“28” серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИЦЯ ПРОГРАМИ: Панасенко Ганна Сергіївна, кандидат політичних наук, доцентка, доцентка ЗВО

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол від “25” серпня 2025 року № 1

Завідувачка кафедри міжнародних відносин

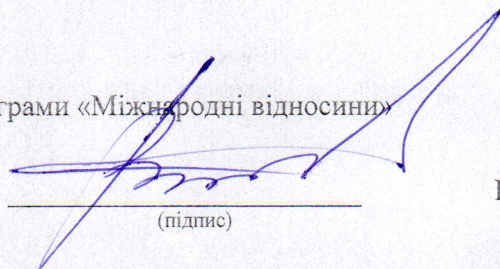

Наталія ВІННИКОВА

(підпис)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

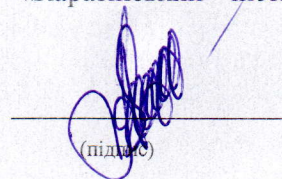
Наталія ВІННИКОВА

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «27» серпня 2025 року, № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Ганна ПАНАСЕНКО

(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень міжнародних відносин» складена відповідно до освітньо-професійної програми: «Міжнародні відносини»

підготовки бакалавра,

за спеціальністю С 3 «Міжнародні відносини»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень міжнародних відносин» є формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок з методології та організації наукових досліджень у сфері міжнародних відносин. Дисципліна спрямована на розвиток вміння формулювати дослідницькі питання, обирати адекватні методи та інструменти, а також готувати та презентувати наукові роботи.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- Ознайомити студентів з основними етапами наукового дослідження.
- Вивчити методологію, методи та інструменти, що застосовуються в міжнародних відносинах.
- Навчити формулювати тему, мету, завдання та гіпотезу дослідження.
- Розвинути навички роботи з науковою літературою, аналізу джерел та збору даних.
- Сформувати вміння оформлювати результати дослідження відповідно до академічних стандартів

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
2-й	-
Лекції	
32 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
8 год. /8 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
72 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	-

** у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.*

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

- формування наступних загальних компетентностей:

- ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК17. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

- формування наступних спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

СК13. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини

- формування наступних м'яких навичок (soft skills):

- Критичне мислення та аналітичні навички.
- Системне мислення.
- Уміння вирішувати проблеми.
- Самостійна робота та самоорганізація.
- Навички командної роботи.
- Академічна доброчесність.
- Навички комунікації.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти наступних результатів:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН07. Здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН11. Здійснювати прикладний аналіз міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, міжнародних процесів та міжнародної ситуації відповідно до поставлених цілей, готувати інформаційні та аналітичні матеріали.

РН15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

РН20. Розуміти концептуальні, нормативно-правові засади дипломатії та володіти навичками її багатовимірною практичного застосування.

РН23. Знати та розуміти особливості реалізації міжнародного співробітництва та дипломатичної діяльності в органах влади усіх рівнів, зокрема регіонального та місцевого самоврядування.

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, словниками, навчальною та довідковою літературою.

1.8. Пререквізити: не передбачено

2. Тематичний план навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Тема 1. Наука, знання та методологія в контексті міжнародних відносин

Сутність науки та її функції. Міжнародні відносини як наукова дисципліна: об'єкт, предмет, специфіка.

Поняття «методологія», «метод», «методика», «технологія» дослідження.

Епістемологічні та онтологічні засади сучасних парадигм міжнародних відносин

Тема 2. Парадигми та теоретичні підходи до вивчення міжнародних відносин

Основні парадигми МВ: реалізм, лібералізм, конструктивізм, критичні теорії.

Вибір теоретичної рамки як основа формування дослідницької програми.

Взаємозв'язок теорії та емпіричного дослідження

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПРОЦЕС ТА ЛОГІКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 3. Проблема, тема, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження

Визначення дослідницької проблеми та її актуальності.

Формулювання робочої теми.

Обґрунтування об'єкта та предмета дослідження.

Постановка мети та завдань як алгоритму роботи

Тема 4. Формулювання гіпотези та визначення методів дослідження

Поняття гіпотези, її функції та вимоги до формулювання. Типи гіпотез.
Операціоналізація понять: перехід від абстрактних концептів до
емпіричних індикаторів.

Зв'язок гіпотези з вибраними методами дослідження

**ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. МЕТОДИ ТА ТЕХНІКИ ЗБОРУ ДАНИХ
У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ**

Тема 5. Якісні методи: Case Study, Process Tracing, порівняльний аналіз

Метод Case Study (кейс-стаді): переваги та обмеження, типи кейсів.
Process Tracing (простежування процесу) як метод встановлення
причинно-наслідкових зв'язків.

Порівняльний історичний аналіз

***Тема 6. Кількісні методи та робота з даними в міжнародних
відносинах***

Вступ до статистичного аналізу (кореляція, регресія).

Робота з великими масивами даних (Big Data).

Використання баз даних (ICPR, UN Data, World Bank) для досліджень

***Тема 7. Інформаційні джерела та Open Source Intelligence (OSINT) в
дослідженнях міжнародних відносин***

Типологія джерел інформації: первинні, вторинні, третинні.

Роль відкритих джерел (OSINT) у сучасному аналізі міжнародних
конфліктів та політики.

Методи верифікації та оцінки надійності джерел

**ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. ОФОРМЛЕННЯ ТА ПРЕЗЕНТАЦІЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ**

Тема 8. Академічна доброчесність та етика наукового дослідження

Поняття академічної доброчесності.

Види плагіату та способи його запобігання.

Етичні норми збору та використання даних.

Авторське право в науковій роботі

Тема 9. Структура наукової роботи та вимоги до її оформлення

Логіка побудови роботи: вступ, розділи, висновки.

Правила цитування та посилання.

Оформлення списку використаних джерел (ДСТУ 8302:2015)

Тема 10. Написання та редагування наукового тексту

Стилістика наукового мовлення.

Правила формулювання висновків та рекомендацій.

Саморедагування та наукове рецензування

Тема 11. Публічна презентація та захист наукового дослідження

Підготовка доповіді та візуальних матеріалів (слайди, інфографіка).

Техніки ефективної презентації результатів.

Відповіді на запитання та захист позиції

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Наука, знання та методологія в контексті міжнародних відносин	8	2	-			6
Тема 2. Парадигми та теоретичні підходи до вивчення міжнародних відносин	9	2	0/1			6
Тема 3. Проблема, тема, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	9	2	0/1			6
Тема 4. Формулювання гіпотези та визначення методів дослідження	9	2	0/1			6
Тема 5. Якісні методи: Case Study, Process Tracing, порівняльний аналіз	9	2	0/1			6
Тема 6. Кількісні методи та робота з даними в міжнародних відносинах	11	4	0/1			6
Тема 7. Інформаційні джерела та Open Source Intelligence (OSINT) в дослідженнях міжнародних відносин	9	2	0/1			6
Тема 8. Академічна доброчесність та етика наукового дослідження	12	4	0/2			6
Тема 9. Структура наукової роботи та вимоги до її оформлення	10	4	-			6
Тема 10. Написання та редагування наукового тексту	17	4	4/0			9
Тема 11. Публічна презентація та захист наукового дослідження	17	4	4/0			9
Усього годин	120	32	8/8			72

4. Теми семінарських і практичних занять

4.1 Теми семінарських занять

№№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 2. Парадигми та теоретичні підходи до вивчення міжнародних відносин	1
	Тема 3. Проблема, тема, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	1
2.	Тема 4. Формулювання гіпотези та визначення методів дослідження	1
	Тема 5. Якісні методи: Case Study, Process Tracing, порівняльний аналіз	1
3.	Тема 6. Кількісні методи та робота з даними в міжнародних відносинах	1
	Тема 7. Інформаційні джерела та Open Source Intelligence (OSINT) в дослідженнях міжнародних відносин	1
4.	Тема 8. Академічна доброчесність та етика наукового дослідження	2
	Разом	8

4.2 Теми практичних занять

№№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 10. Написання та редагування наукового тексту	4
2.	Тема 11. Публічна презентація та захист наукового дослідження	4
	Разом	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
		денна
1.	Тема 1. Наука, знання та методологія в контексті міжнародних відносин - Проаналізувати взаємозв'язок між онтологією (що ми вивчаємо) та епістемологією (як ми це вивчаємо) у сучасних міжнародних відносинах. - Визначити об'єкт, предмет, мету та специфічні функції досліджень у сфері міжнародних відносин. - Порівняти підходи до використання методів соціальних та природничих наук у дослідженнях міжнародної політики. - Скласти глосарій ключових методологічних термінів: «методологія», «теорія», «метод», «методика», «парадигма».	6

	- Дослідити роль та значення міждисциплінарних підходів (наприклад, соціології, економіки, інформатики) для аналізу міжнародних проблем. - Підготувати розширений конспект про етапи становлення міжнародних відносин як самостійної наукової дисципліни	
2.	Тема 2. Парадигми та теоретичні підходи до вивчення міжнародних відносин - Окреслити ключові припущення та основні концепції класичного та неореалізму, а також класичного та неолібералізму. - Здійснити порівняльний аналіз теоретичних позицій конструктивізму та критичних теорій щодо ролі ідентичності та дискурсу в міжнародних відносинах. - Застосувати обрану парадигму (наприклад, Realism) для пояснення поточної міжнародної події чи конфлікту. - Прочитати уривки з оригінальних робіт трьох провідних теоретиків міжнародних відносин (на вибір) та узагальнити їхній основний внесок у розвиток дисципліни. - Обґрунтувати концепцію «рівнів аналізу» (система, держава, індивід) та пояснити її практичне застосування у дослідженні міжнародних відносин. - Визначити слабкі та сильні сторони неомарксистських та феміністичних підходів до вивчення глобальної політики	6
3.	Тема 3. Проблема, тема, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження - Сформулювати дослідницьку проблему на основі актуальної міжнародної події (наприклад, зміна клімату, кібербезпека, торговельні війни). - Визначити межі між об'єктом і предметом дослідження для обраної Вами теми (наприклад, «Роль Twitter» vs. «Вплив соціальних мереж на зовнішню політику»). - Скласти проєкт вступу до наукової роботи, включаючи обґрунтування актуальності та наукової новизни обраної теми. - Проаналізувати п'ять тем ційних каліфікаційних (бакалаврських) робіт за спеціальністю «Міжнародні відносини» та оцінити логічність їхнього формулювання. - Розробити перелік конкретних, вимірних та досяжних завдань, які ведуть до реалізації поставленої мети дослідження. - Знайти та описати приклади вдалих та невдалих формулювань дослідницьких питань у наукових статтях	6

4.	Тема 4. Формулювання гіпотези та визначення методів дослідження - Відпрацювати формулювання робочих гіпотез (позитивних) та нульових гіпотез (негативних) для двох різних дослідницьких питань у сфері міжнародних відносин. - Операціоналізувати абстрактні концепції міжнародних відносин («національна безпека», «м'яка сила», «інституційна стійкість») через емпіричні індикатори. - Обґрунтувати зв'язок між типом гіпотези (описова, пояснювальна, прогностична) та необхідним для її перевірки методом. - Розрізнити кореляційні та причинно-наслідкові гіпотези, навести приклади з міжнародної економіки. - Дібрати відповідні методи збору та аналізу даних, необхідні для тестування обраної гіпотези. - Оцінити критерії валідності та надійності при розробці інструментарію дослідження (наприклад, анкети, протоколи інтерв'ю)	6
5.	Тема 5. Якісні методи: Case Study, Process Tracing, порівняльний аналіз - Прочитати та узагальнити класичне дослідження у сфері міжнародних відносин, що використовує метод Case Study (наприклад, аналіз Карибської кризи). - Визначити ситуації, в яких метод Process Tracing є незамінним для встановлення механізму прийняття зовнішньополітичних рішень. - Скласти порівняльну матрицю для двох історичних випадків (наприклад, дві миротворчі операції ООН) для виявлення спільних та відмінних факторів успіху. - Критично оцінити проблему узагальнення результатів якісних досліджень та запропонувати способи її мінімізації. - Розробити план застосування методу Process Tracing до аналізу дій однієї держави-учасниці під час міжнародних переговорів. - Обґрунтувати вибір між Single-Case та Multiple-Case підходами для дослідження еволюції міжнародної норми	6

	<i>Тема 6. Кількісні методи та робота з даними в міжнародних відносинах</i> - Знайти та описати три великі відкриті кількісні бази даних, які використовуються в IR. - Пояснити різницю між кореляцією та причинністю на прикладах із дослідження глобальних конфліктів. - Дослідити етичні виклики та ризики, пов'язані з використанням Big Data та алгоритмічного аналізу в міжнародній політиці. - Розмежувати дескриптивну (описову) та інференційну (вивідну) статистику та навести приклади їх застосування. - Проаналізувати та оцінити валідність висновків у науковій статті, що базується на кількісному регресійному аналізі. - Скласти перелік ключових статистичних показників, які найчастіше використовуються для вимірювання державного потенціалу	6
	<i>Тема 7. Інформаційні джерела та Open Source Intelligence (OSINT) в дослідженнях міжнародних відносин</i> - Класифікувати та проілюструвати прикладами різні типи джерел інформації: первинні, вторинні, третинні та «сіра література». - Дослідити та скласти перелік п'яти спеціалізованих інструментів та пошукових систем для проведення OSINT-аналізу. - Розробити чек-лист для критичної оцінки надійності веб-джерела (із застосуванням, наприклад, тесту CRAAP). - Провести міні-розслідування за відкритими джерелами для верифікації інформації про діяльність недержавного актора. - Визначити роль офіційних документів міжнародних організацій (ООН, ЄС, НАТО) як первинних джерел у дослідженні МВ. - Опрацювати методику архівного пошуку та визначити його специфіку для міжнародної тематики	6
	<i>Тема 8. Академічна доброчесність та етика наукового дослідження</i> - Проаналізувати нормативно-правові акти (Закон України «Про освіту» або внутрішні положення Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна щодо вимог до академічної доброчесності. - Визначити та проілюструвати прикладами чотири основні види плагіату (дослівний, мозаїчний, самоплагіат тощо).	6

	- Дослідити етичні керівні принципи, які регулюють проведення інтерв'ю та опитувань у рамках наукового дослідження (інформована згода, конфіденційність). - Створити власний «Кодекс академічної поведінки» для здобувача бакалаврського рівня. - Оцінити гіпотетичний випадок академічної недоброчесності та запропонувати адекватні способи його вирішення. - Обґрунтувати важливість коректного цитування для захисту інтелектуальної власності та підвищення якості наукового тексту	
	<i>Тема 9. Структура наукової роботи та вимоги до її оформлення</i> - Вивчити типову структуру бакалаврської кваліфікаційної роботи за спеціальністю «Міжнародні відносини» та порівняти її зі структурою курсової роботи. - Відпрацювати оформлення бібліографічного опису п'яти різних типів джерел (книга, стаття в журналі, електронний ресурс, звіт, архівний документ) відповідно до ДСТУ 8302:2015. - Проаналізувати змістові вимоги до розділів «Вступ» та «Висновки», визначити їхні обов'язкові компоненти. - Створити зразок титульної сторінки та змісту наукової роботи відповідно до вимог нашої кафедри. - Опрацювати правила оформлення додатків, таблиць та рисунків у науковому тексті. - Розробити схему логічної послідовності розміщення джерел у списку використаної літератури	6
	<i>Тема 10. Написання та редагування наукового тексту</i> - Проаналізувати стилістичні особливості наукового мовлення (об'єктивність, безособовість, точність) та знайти приклади їхнього порушення. - Відпрацювати написання логічних переходів (сполучних фраз) між абзацами та структурними частинами тексту. - Здійснити редагування наданого тексту (частини наукової роботи) з метою покращення його стилістики, граматики та лексичного багатства. - Розробити чек-лист для саморедагування наукової роботи перед її подачею до захисту/публікації. - Узагальнити функції основних аналітичних частин тексту: аргументації, наведення доказів та синтезу. - Написати розширену анотацію (резюме) до наукової статті, що відображає її основний зміст та висновки.	9

	Тема 11. Публічна презентація та захист наукового дослідження - Розробити структурний план 7-хвилинної доповіді для захисту кваліфікаційної (бакалаврської) роботи. - Створити макет 5 ключових слайдів презентації, які ілюструють актуальність, методи, результати та висновки дослідження. - Дослідити найкращі практики візуалізації кількісних та якісних даних для презентацій. - Підготувати потенційні відповіді на п'ять типових запитань, які можуть виникнути під час захисту наукової роботи. - Відпрацювати самопрезентацію (практичні вправи на хронометраж доповіді) перед аудиторією або із записом на відео. - Сформулювати перелік рекомендацій за результатами дослідження, орієнтованих на конкретну цільову аудиторію (наприклад, державні органи чи міжнародні організації)	9
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень міжнародних відносин» застосовуються наступні методи навчання:

1. Організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
 - словесні: бесіда, лекція;
 - наочні: ілюстрація, демонстрація;
 - практичні: завдання, навчальні задачі, доповіді тощо.
2. Стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
 - формування інтересу до навчання: пізнавальні кейси, навчальні «екскурсії», методи емоційного/ «оціночного» стимулювання тощо;
 - формування почуття обов'язку і відповідальності: методи навчальних заохочень, досягнень, навчальних вимог;
 - організації і здійснення навчальних дій і операцій: перцептивні, словесні, наочні, аудіовізуальні, практичні;
 - логічні: індуктивні, аналогії;
 - гностичні: проблемно-пошуковий, репродуктивний (інструктаж, ілюстрація, пояснення, практичне тренування);
 - самоврядування навчальними діями: самостійна робота.

3. Контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: творчі, проблемно-пошукові.

4. Бінарні, інтегровані (універсальні):

- навчальна робота під керівництвом викладача (семінарські заняття): кейси, самостійні письмові роботи, ситуативні задачі тощо;
- самостійна робота здобувачів поза контролем викладача – самостійна робота вдома/на семінарських/практичних заняттях, котра сприяє виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності.

8. Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на практичних/семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час лекційних і семінарських занять;
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проектних завдань;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати ситуаційні та евристичні задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їх.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв’язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій, портфоліо здобувача вищої освіти, ведення щоденника тощо).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 60 хвилин

Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку:

Теоретичне питання 1– 10 балів

Теоретичне питання 2– 10 балів

Тестові питання – 20 балів (10 питань по 2 б. за кожну правильну відповідь)

Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота											Разом	Залікова робота	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11			
4	4	4	4	4	4	4	4	4	12	12	60	40	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти протягом семестру повинен набрати не менше 10 балів (поточна успішність). В умовах дії обставин непереможної сили, **як виняток**, студент може бути допущеним з меншою кількістю балів.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Будь-яке завдання, виконане з порушенням академічної доброчесності – 0 б.

Критерії оцінювання поточного контролю

Оцінювання семінарських/практичних занять (максимум 4 бали)

4.0 бали – здобувач демонструє глибоке знання матеріалу, аргументовано застосовує теоретичні поняття (парадигми, методи) до конкретних ситуацій. Активна та конструктивна участь у дискусії. Самостійність, чіткість і логічність викладу.

3.0 бали – здобувач володіє основним матеріалом, відповіді загалом коректні. Може висловлювати власну думку, але аргументація не завжди глибока або може бракувати спеціалізованої термінології. Участь у роботі помірна.

2.0 бали – володіння матеріалом часткове або фрагментарне. У відповідях наявні суттєві помилки у трактуванні ключових понять чи методів дослідження. Пасивна участь, потреба у навідних питаннях.

0 – 1 бал – відсутність підготовки до заняття, нездатність відповісти на основні питання теми, демонстрація неволодіння термінологією або повна відсутність роботи.

Оцінювання практичних занять (максимум 12 балів)

10 – 12 балів - робота виконана у повному обсязі та на високому якісному рівні. Бездоганна відповідність змісту завдання та вимогам оформлення (наприклад, ДСТУ). Демонстрація глибокого аналізу, логіки та практичних навичок (наприклад, ідеальна бібліографія, якісне редагування тексту).

7 – 9 балів - робота виконана повністю, зміст відповідає темі, але присутні незначні недоліки в оформленні, цитуванні або структурі. Аналітична частина добра, але не містить елементів оригінальності чи глибинного опрацювання деталей.

4 – 6 балів - робота виконана не в повному обсязі (70–85%). Наявні суттєві помилки у структурі, логіці викладу або оформленні (наприклад, неповний список джерел).

1 – 3 бали - робота виконана не в повному обсязі (50–65%). Якість виконання завдання потребує значного доопрацювання

Критерії оцінювання підсумкового контролю

1-2 питання білету:

10 балів

Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає. Наводить визначення основних методологічних понять (онтологія, епістемологія, метод, парадигма), глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого питання. Правильно інтерпретує основні принципи та положення обраної парадигми (наприклад, реалізму чи конструктивізму), демонструє чітке розуміння логіки дослідницького процесу (від проблеми до гіпотези). Виявляє знання основної та додаткової літератури з дисципліни, а також критеріїв академічної доброчесності.

7–9 балів

Здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та грамотно його викладає, але подекуди недостатньо аргументовано. Розкриває зміст поставленого питання, використовуючи лише обов'язкову літературу. Демонструє загальне розуміння суті методології, але може мати незначні неточності у формулюванні дослідницької проблеми, об'єкта та предмета. Спроможний пояснити різницю між якісними та кількісними методами, але деталі їхнього застосування можуть бути викладені не повно.

4–6 балів

Здобувач вищої освіти загалом володіє навчальним матеріалом, але не демонструє цілісності засвоєних знань, відповідь має неузгоджений характер. Присутні невідповідності у відповіді щодо основного понятійно-категоріального апарату дисципліни (наприклад, плутанина між гіпотезою та метою), а також граматичні помилки. Відсутнє розуміння специфіки застосування Case Study або OSINT у міжнародних дослідженнях чи правил оформлення бібліографії (ДСТУ). Не може чітко розмежувати теоретичні парадигми.

1–3 бали

Здобувач вищої освіти володіє матеріалом фрагментарно та поверхнево, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Демонструє непослідовне трактування основних парадигм міжнародних відносин (наприклад, Realism, Liberalism), плутається в логіці формулювання гіпотези та виборі методів дослідження. Не володіє ключовою термінологією (наприклад, не може пояснити, що таке Process Tracing або операціоналізація). Демонструє низьку загальну та академічну грамотність.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел під час складання заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів

Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов'язані зі змістом дисципліни.

Умови зарахування:

- Студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.
- Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь.
- За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах

Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію тез досліджень.

Умови зарахування:

- Студент має надати офіційне звернення до викладача.
- До звернення необхідно додати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).

Кількість балів:

- Участь з доповіддю на науково-практичній конференції: до 5 балів.
- Публікація тез конференції: до 5 балів.

Кожне звернення розглядається індивідуально. Рішення про зарахування додаткових балів приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальна кількість балів поточної успішності **не може перевищувати 60 балів**.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за залікову роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
0–49	не зараховано
50–69	зараховано
70–89	
90–100	

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Добрянська Н. В. Наукова діяльність: методологія і методика процесу : навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2025. 84 с.
2. Євтушенко М., Хижняк, М. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
3. Кислий В. М. Організація наукових досліджень. Чернівці : Університетська книга, 2023. 224 с.
4. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 144 с.
5. Палій С. В. Information and analytical activities in the development of information society // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 3. С. 77–85.
6. Руденко В. М., Руденко Н. М. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2025. 228 с.
7. Creswell, J. W., Creswell, J. D. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 6th ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2023. 350 p.
8. Gerring, J. *Social Science Methodology: A Unified Framework*. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2024. 550 p.
9. Marsh, D., Stoker, G. (Eds.) *Theory and Methods in Political Science*. 5th ed. London: Palgrave Macmillan, 2021. 444 p.
10. Pherson, R. H., Heuer, R. J. *Structured Analytic Techniques for Intelligence Analysis*. 3rd ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications Inc., 2020. 384 p.

Допоміжна література

1. Мальська М. П. Організація наукових досліджень. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 136 с.
2. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 350 с.
3. Партико З. В. Основи наукових досліджень. Підготовка дисертації. 2-ге вид., переробл. і доповн. 2020. 232 с.
4. Петренко І. І. Методи політичних досліджень : навчальний посібник. Київ : Норма права, 2023. 220 с.
5. Beach, D., Pedersen, R. B. *Process Tracing Methods: Foundations and Guidelines*. 3rd ed. Ann Arbor: University of Michigan Press, 2024. 240 p.
6. Jensen, S., Nissen, A. *Open Source Intelligence (OSINT): The New Frontier of Information Gathering*. Abingdon, Oxon; New York: Routledge, 2023. 280 p.
7. Walliman, N. *Your Undergraduate Dissertation: The Essential Guide for Success*. 4th ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2022. 288 p.
8. Betts, R. K. *Enemies of the State: The Cold War and the Geopolitics of Intelligence*. New York: Columbia University Press, 2020. 304 p.

9. Brasioli D., Guercio L., Gnerre Landini G., de Giorgio A. (Eds.) *The Routledge Handbook of Artificial Intelligence and International Relations*. London; New York: Routledge, 2025. 438 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Chatham House (The Royal Institute of International Affairs) <https://www.chathamhouse.org/>
2. Correlates of War (COW) Project: <http://www.correlatesofwar.org/>
3. Foreign Affairs <https://www.foreignaffairs.com/>
4. NATO Review <https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions.htm>
5. Purdue Online Writing Lab (OWL): <https://owl.purdue.edu/>
6. Stanford Encyclopedia of Philosophy (SEP): <https://plato.stanford.edu/>
7. UNdata (United Nations Data Portal): <http://data.un.org/>
8. World Bank Open Data Catalog: <https://data.worldbank.org/>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах продовження дії обставин непереборної сили

В умовах дії **обставин непереборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Основи наукових досліджень міжнародних відносин»